

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Γ Σ Ε Ε

Μεταγνωστικές Ικανότητες Ενότητα 1.

**Συγγραφείς: Πόπη Κασσωτάκη-Ψαρουδάκη
Σαββατού Τσολακίδου**

ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

«ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΕΤΑΙΡΟΥΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ – Α.Π. 7 ΚΑΙ Α.Π. 8»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα

Ενότητα 1: Μεταταγνωστικές Ικανότητες. Εννοιολογική αποσαφήνιση	3
Σκοπός.....	3
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	3
Λέξεις – Κλειδιά.....	3
Υποενότητα 1.1: Εισαγωγικές πληροφορίες.....	4
Υποενότητα 1.2: Όψεις της μεταγνώσης.....	4
Υποενότητα 1.3: Μηχανισμός μεταγνώσης	5
Υποενότητα 1.4: Γνώση και μεταγνώση	6
Υποενότητα 1.5: Χαρακτηριστικά παραδείγματα	8
Σύνοψη.....	9
Πηγές για περαιτέρω μελέτη.....	9
Βιβλιογραφία.....	9
Βιογραφικό σημείωμα συγγραφέων	10

Ενότητα 1: Μεταγνωστικές Ικανότητες. Εννοιολογική αποσαφήνιση

Σκοπός

Στην ενότητα αυτή επιδιώκεται η εισαγωγή σας στην έννοια των μεταγνωστικών ικανοτήτων και των όψεών τους, μέσα από την παρουσίαση των βασικών ορισμών και διακρίσεων που έχουν διατυπωθεί στην προσπάθεια θεωρητικών και ερευνητών του πεδίου να τις αποσαφηνίσουν. Επίσης, θα έχετε την ευκαιρία να έρθετε σε επαφή με το μηχανισμό και τις βασικές διεργασίες που εμπλέκονται στο σχηματισμό και τη λειτουργία των μεταγνωστικών ικανοτήτων στο πλαίσιο του γνωστικού συστήματος. Τέλος, προκειμένου να κατανοήσετε σε βάθος την έννοια των μεταγνωστικών ικανοτήτων, στην ενότητα αυτή θα παρατεθούν σχετικά χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

1. Να ορίζετε τη μεταγνώση χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο.
2. Να προβληματιστείτε πάνω στο ρόλο της μεταγνώσης στη μάθηση.
3. Να κατανοήσετε τις όψεις της μεταγνώσης και να τις αναφέρετε χρησιμοποιώντας χαρακτηριστικά παραδείγματα.
4. Να αναπτύξετε προφορικές γλωσσικές δεξιότητες ακρόασης και έκφρασης, ώστε να ερμηνεύετε και να περιγράφετε το μηχανισμό και τα επίπεδα λειτουργίας των μεταγνωστικών ικανοτήτων.

Λέξεις – Κλειδιά

Μεταγνώση: Μια πολυδιάστατη νοητική κατασκευή στοχασμού, παρακολούθησης και ελέγχου του περιεχομένου (τι γνωρίζω και τι δε γνωρίζω) και της λειτουργίας των γνωστικών διεργασιών.

Μεταγνωστικές ικανότητες: Ποικίλες ικανότητες που επιτρέπουν στο άτομο να στοχάζεται πάνω στις γνωστικές του διαδικασίες, να τις παρακολουθεί και να τις ελέγχει.

Γνώση (γιννώσκειν) : Η επεξεργασία της γνώσης, καθώς και το περιεχόμενο της επεξεργασίας, η στατική γνώση (knowledge).

Προφορικές γλωσσικές δεξιότητες περιγραφής και ερμηνείας: *Περιγραφή:* Η απόδοση χαρακτηριστικών μιας κατάστασης, προκειμένου να μπορέσει κάποιος να σχηματίσει ακριβή εικόνα για αυτή. *Ερμηνεία:* Η ανάδειξη των αιτιών και των παραγόντων που συντελούν στη διαμόρφωση συγκεκριμένου αποτελέσματος.

Υποενότητα 1.1: Εισαγωγικές πληροφορίες

Τον όρο μεταγνώση (metacognition) ή «η σκέψη για τη σκέψη», καθιέρωσε η Γνωστική Ψυχολογία για να ορίσει τη λειτουργία ενός αλληλένδετου συνόλου ικανοτήτων, που επιτρέπουν στο άτομο να στοχάζεται πάνω στις γνωστικές του λειτουργίες (μνήμη, προσοχή, αντίληψη, σκέψη, γλώσσα) και να τις ελέγχει, αλλά και να είναι ενήμερο για οποιαδήποτε ψυχολογική παράμετρο εμπλέκεται στις σκέψεις και τις δραστηριότητες βιώνει. Τότε, ο νους λειτουργεί σε ένα επίπεδο πάνω από τη γνώση, σε ένα επίπεδο «μετα-» από αυτή. Η μεταγνώση, συνεπώς, κινείται πάνω από τη βασική λειτουργία επεξεργασίας των πληροφοριών και των αυτομάτων διεργασιών, γιατί προϋποθέτει ενημερότητα για τις προηγούμενες γνωστικές καταστάσεις. Για να γίνει αυτό, πρέπει το άτομο να γνωρίζει ποια είναι η υπάρχουσα γνώση του, αν αυτή επαρκεί για να αντιμετωπίσει μια συγκεκριμένη προβληματική κατάσταση, αν πρέπει να γίνουν αναπροσαρμογές και ποιος στρατηγικός σχεδιασμός απαιτείται για την αποτελεσματική αντιμετώπισή της (Ευκλείδη-Κωσταρίδου, 2011).

Ενήλικες των οποίων οι μεταγνωστικές ικανότητες έχουν αναπτυχθεί καλά είναι πιο ικανοί και πιο πρόθυμοι να μάθουν, και είναι πιο πιθανό να είναι σε θέση να ελέγχουν τα συναισθήματά τους (ακόμα και σε δύσκολες καταστάσεις), να αντιμετωπίζουν την πολυπλοκότητα και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις συγκρούσεις. Αν και οι μεταγνωστικές δεξιότητες μπορεί να χρησιμοποιούνται ως ρουτίνες και να εφαρμόζονται σε μια ευρεία ποικιλία πλαισίων, είναι σημαντικό ακόμα και για τους εκπαιδευμένους ενήλικες να «ασκούν τους γνωστικούς τους μυς» σε νέες γνώσεις και νέες καταστάσεις (Ευκλείδη-Κωσταρίδου, 2011).

Υποενότητα 1.2: Όψεις της μεταγνώσης

Σύμφωνα με το Flavell (1979), η μεταγνώση είναι ένα ρυθμιστικό σύστημα που περιλαμβάνει γνώσεις, εμπειρίες, στόχους, και στρατηγικές που απαιτούνται για την ενεργό μάθηση, την κριτική σκέψη, τη στοχαστική κρίση, την επίλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων. Ο Flavell απέβλεπε, όταν πρότεινε τον όρο **μεταγνώση**, στο να δείξει ότι, όταν το άτομο συνειδητοποιεί τις διεργασίες της σκέψης του και μπορεί να τις καθοδηγήσει και να τις ελέγξει, καταφέρνει να λύνει προβλήματα και να μαθαίνει. Τα βασικά στοιχεία της μεταγνώσης, οι βασικές όψεις και λειτουργίες της

έχουν να κάνουν:

(α) **με την επίγνωση, την ενημερότητα** του ατόμου για τις γνωστικές του λειτουργίες. Έχει σημασία το άτομο να γνωρίζει όχι μόνο τι ξέρει αλλά και τι δεν ξέρει, σε επίπεδο δεξιοτήτων και στρατηγικών και τότε αναφερόμαστε στη **μεταγνώση** ως γνώση για τη γνώση ή **θεωρητική μεταγνώση**. Ακόμα παραπέρα, η θεωρητική μεταγνώση διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες (Flavell, 1979):

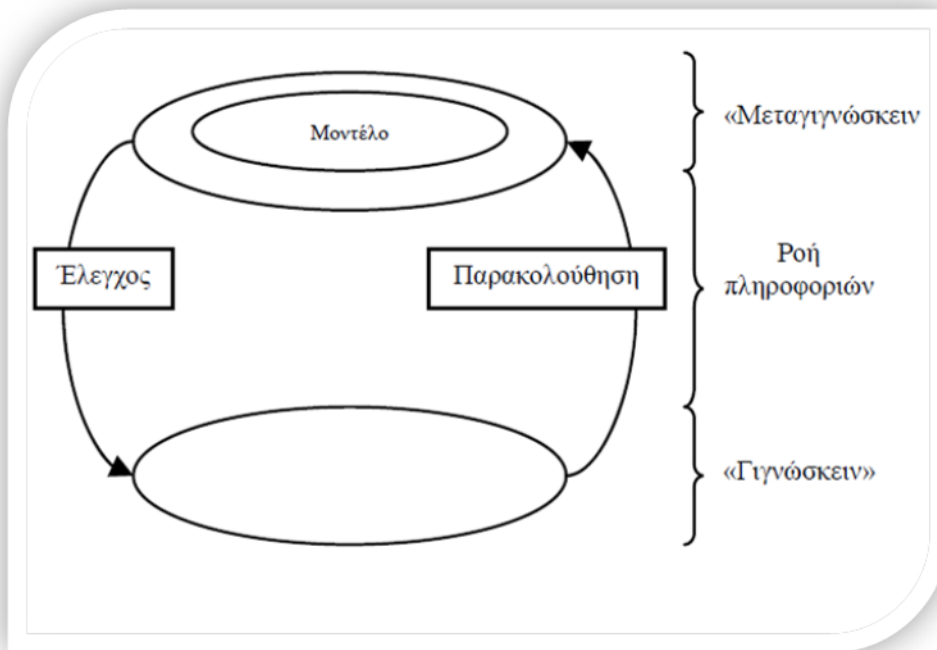
- *Δηλωτική*, στην περίπτωση που κάποιος γνωρίζει μια στρατηγική και ξέρει ότι αυτή είναι χρήσιμη για παράδειγμα, στην κατανόηση ενός κειμένου, και μπορεί να μιλήσει για αυτή.
- *Καταστασιακή*, όταν ξέρει πότε πρέπει να χρησιμοποιηθεί η στρατηγική και γιατί αυτή θα είναι χρήσιμη και τέλος,
- *Διαδικαστική*, όταν γνωρίζει πώς να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τη στρατηγική.

(β) **με τη ρύθμιση της γνώσης, την πρακτική μεταγνώση**. Η όψη αυτή της μεταγνώσης αφορά τους ρυθμιστικούς μηχανισμούς που έχει αναπτύξει το άτομο προκειμένου να ελέγχει στρατηγικές και ενέργειες που υιοθετεί, να αξιολογεί τα αποτελέσματά τους, να αντιμετωπίζει τυχόν δυσκολίες και να τις τροποποιεί, όπου και όσο χρειάζεται. Με άλλα λόγια, η πρακτική γνώση απαντά στο πώς θα καταφέρει το άτομο, με ποιους τρόπους, δηλαδή, να γνωρίσει/να κάνει αυτό που δεν ξέρει. Και οι τρόποι αυτοί είναι πολλοί, όπως για παράδειγμα εικασίες, πειραματισμοί, ερωτήσεις, αναπαραστάσεις, συγκρίσεις ταξινομήσεις (Ευκλείδη-Κωσταρίδου, 2011).

Είναι χρήσιμο πάντως να γνωρίζουμε ότι η μεταγνώση έχει απασχολήσει αρκετούς ερευνητές από διάφορα ερευνητικά πεδία, οι οποίοι έχουν προσαρμόσει τόσο τον ορισμό όσο και το περιεχόμενό της στις ανάλογες κάθε φορά συνθήκες (μαθηματικά, γλώσσα, καθημερινή ζωή).

Υποενότητα 1.3: Μηχανισμός μεταγνώσης

Με βάση όσα έχουν αναφερθεί πιο πάνω για τη γνώση, τη μεταγνώση και τις μεταξύ τους σχέσεις, εύκολα θα μπορούσε να φανταστεί κανείς και να οπτικοποιήσει στο μυαλό του μια εικόνα όπου η μεταγνώση μοιάζει με ένα μικρό άνθρωπο που βρίσκεται πάνω και έξω από το γνωστικό σύστημα, το παρακολουθεί και το ελέγχει και παρεμβαίνει στη λειτουργία του. Ωστόσο, η Ευκλείδη-Κωσταρίδου (2011), αλλά και άλλοι ερευνητές του πεδίου, όπως ο Nelson (1996), ισχυρίζονται ότι κάτι τέτοιο δε συμβαίνει, δεν υπάρχουν δύο ξεχωριστά συστήματα ένα γνωστικό και ένα δεύτερο μεταγνωστικό. Η θέαση του γινώσκων κατά τον ίδιο επιστήμονα γίνεται μέσα από κυκλώματα επανατροφοδότησης που ενυπάρχουν μέσα στο ίδιο γνωστικό σύστημα.

Διάγραμμα [1]: [Αναπαράσταση του κυκλώματος σχέσεων «γινώσκειν» και «μεταγινώσκειν»] (Μπότσας, 2007: 49)

Το σύστημα, συνεπώς, είναι ένα και ενιαίο και έχει τη δυνατότητα επεξεργασίας πληροφοριών αφενός με τρόπους αυτόματους, μη συνειδητούς και αφετέρου με συνειδητούς και αναλυτικούς.

Υποενότητα 1.4: Γνώση και μεταγνώση

Όπως προκύπτει από τον ορισμό της, η μεταγνώση αποτελεί ένα πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο φαινόμενο, στο οποίο εμπλέκονται γνωστικοί μηχανισμοί σε επίπεδο συνειδητής αναλυτικής σκέψης, καθώς και κοινωνικοπολιτισμικών αλληλεπιδράσεων (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 2011:41). Από τα στοιχεία του Πίνακα 1, διαπιστώνεται ότι το γνωστικό σύστημα κινείται στη βάση δύο αλληλοσχετιζόμενων διαδικασιών, της ενσυνειδητής από τη μια πλευρά και της ασυνειδητής από την άλλη. Με άλλα λόγια, οι αυτοματοποιημένες διεργασίες μπορούν να εκτελούνται ταυτόχρονα με άλλες, συνειδητά ελεγχόμενες και η αυτοματοποιημένη δράση τους μπορεί να επιδρά θετικά ή αρνητικά στη συνειδητή δράση.

Στο γνωστικό επίπεδο λειτουργίας του γινώσκειν, η Κωσταρίδου-Ευκλείδη (2011), υποθέτει ότι υπάρχει μια διαδικασία παρακολούθησης και ελέγχου του γινώσκειν, η

οποία συμβάλλει στην άμεση, μη συνειδητή ρύθμιση των γνωστικών διεργασιών. Η διαδικασία αυτή είναι μεταγνωστικής φύσης, καθώς προϋποθέτει παρακολούθηση του επιπέδου του γινώσκειν, παρότι δε φτάνει στα όρια της συνειδητής ενημερότητας διότι είναι πολύ γρήγορη.

Βασικά Επίπεδα	
Γνώσης	Μεταγνώσης
Γνωστικό	Μη συνειδητή, μη αναλυτική παρακολούθηση/έλεγχος.
Ορθολογικό	Αναλογισμός επί των περιεχομένων της συνείδησης. Συνειδητή, αναλυτική παρακολούθηση/έλεγχος.
Κοινωνικό	Αναλογισμός σε πλαίσια κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Συνειδητή, αναλυτική παρακολούθηση/έλεγχος.

Πίνακας [1]: [Επίπεδα λειτουργίας γνώσης και μεταγνώσης] (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 2011:41)

Στο ορθολογικό επίπεδο, το γινώσκειν εφαρμόζει τις διεργασίες του στα ίδια του τα προϊόντα. Πιο απλά, εδώ μάλλον ασκείται η συνειδητή παρακολούθηση και ο έλεγχος του γινώσκειν ανάλογα με τις μεταγνωστικές εμπειρίες και τη μεταγνωστική γνώση του ατόμου. Τέλος, στο επίπεδο του κοινωνικού γινώσκειν η ενημερότητα του ατόμου για τον εαυτό του και για τους άλλους ως γνωστικά όντα, επηρεάζεται και από διαδικασίες κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Πιο συγκεκριμένα, η μεταγνωστική ενημερότητα του ατόμου σε αυτό το επίπεδο, εκτός από τις διεργασίες του εαυτού, επηρεάζεται, επίσης, από ιδέες, απόψεις, πεποιθήσεις και πρακτικές που διατηρούν για ένα ζήτημα οι άνθρωποι της κοινωνικής του ομάδας (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 2011).

Καταλήγοντας, με βάση τα παραπάνω μπορούμε να αντιληφθούμε τη νόηση στην ολότητα της και να συνδέσουμε τη μεταγνώση τόσο με τις εσωτερικές γνωστικές διεργασίες, όσο και με τις σύνθετες διεργασίες της κοινωνικής μάθησης, όπως αυτή προκύπτει μέσα από την κοινωνική αλληλεπίδραση και των πολιτισμικών επιδράσεων.

Υποενότητα 1.5: Χαρακτηριστικά παραδείγματα

Κάποια παραδείγματα που φανερώνουν διάφορες πλευρές του φαινομένου της μεταγνώσης, που παραθέτουμε σ' αυτήν την υποενότητα, εκτιμούμε ότι θα σας βοηθήσουν να το καταλάβετε περισσότερο. Τα παραδείγματα, αν και μερικώς τροποποιημένα, προέρχονται από το πόνημα της Κωσταρίδου-Ευκλείδη (2011: 21-22).

1. Κάποιος ερωτάται ποια είναι η πρωτεύουσα της Λετονίας. Σκέφτεται για λίγο και απαντά «Δεν ξέρω ποια είναι» ή «νομίζω είναι ... δεν είμαι βέβαιος» ή «είναι η ... είμαι βέβαιος, προχτές το άκουσα στην τηλεόραση στην εκπομπή του...». Το σημαντικό σε αυτή τη διαδικασία είναι ότι το άτομο, ανεξάρτητα ή όχι από την ορθότητα της απάντησής του, διατυπώνει κρίσεις για το αν γνωρίζει την πληροφορία και αισθήματα βεβαιότητας ή μη για την ορθότητα της απάντησής του και ότι γνωρίζει πού και πώς απέκτησε αυτή την πληροφορία. Το άτομο στηριζόμενο στη μνήμη του έκανε αυτές τις εκτιμήσεις. Με άλλα λόγια, είναι σαν να «κοίταξε» το μνημονικό του σύστημα, παρακολούθησε τη λειτουργία του και εξέτασε το περιεχόμενό του.

2. Κάποιος έχει να επιλύσει μια προβληματική κατάσταση και σκέφτεται: «η κατάσταση αυτή μοιάζει με άλλες που έχω επιλύσει στο παρελθόν. Την είχα χειριστεί με αυτό τον τρόπο. Κάποιοι συνεργάτες μου είχαν υιοθετήσει άλλες λύσεις. Πώς το έκαναν; Πώς μπορώ να εφαρμόσω τη στρατηγική που μας έδειξαν στο ανάλογο σεμινάριο που παρακολούθησα πριν από δύο μήνες ή τη στρατηγική που εφάρμοσα εγώ ο ίδιος σε ανάλογη προηγούμενη περίπτωση;»

Όπως καταλαβαίνουμε, οι πιο πάνω σκέψεις στηρίζονται σε πληροφορίες που βρίσκονται στη μνήμη του ανθρώπου που αναφέραμε και αφορούν πρόσωπα, έργα, στόχους και στρατηγικές. Και βέβαια, αυτές οι σκέψεις δεν ταυτίζονται με αυτό που κάνει ο νους (τη γνωστική επεξεργασία) την ώρα που επιλύει το πρόβλημα αλλά με μια εκτίμηση για το τι συμβαίνει, όταν το ίδιο το άτομο ή κάποιος άλλος έρχεται αντιμέτωπος με κάποιες γνωστικές καταστάσεις.

3. Ένας εκπαιδευόμενος λύνει μια άσκηση και σκέφτεται ποιο είναι το ζητούμενο, τι πρέπει να κάνει και με ποια σειρά να κάνει τις απαιτούμενες ενέργειες. Καθώς εκτελεί τις πράξεις ελέγχει αν τις κάνει σωστά και τέλος, αν το αποτέλεσμα ανταποκρίνεται σε αυτό που του ζητούσε η άσκηση. Σε περίπτωση που κάτι δεν πήγε καλά επαναλαμβάνει τις ενέργειες μέχρι να επιτευχθεί η λύση του προβλήματος. Στην περίπτωση αυτή έχομε δύο άξονες ενεργειών, η πρώτη αφορά την εκτέλεση των πράξεων σε γνωστικό επίπεδο και η δεύτερη την παρακολούθηση και το σκόπιμο έλεγχο των γνωστικών διεργασιών.

Σύνοψη

Οι μεταγνωστικές ικανότητες είναι μια ποικιλία ικανοτήτων που επιτρέπουν στο άτομο να στοχάζεται πάνω στις γνωστικές του διαδικασίες, να τις παρακολουθεί και να τις ελέγχει. Οι βασικές όψεις και λειτουργίες της μεταγνώσης αφορούν την επίγνωση, την ενημερότητα, του ατόμου για τις γνωστικές του λειτουργίες σε επίπεδο δεξιοτήτων και στρατηγικών και τη ρύθμιση της γνώσης του. Το γνωστικό σύστημα είναι ένα και ενιαίο και έχει τη δυνατότητα επεξεργασίας πληροφοριών αφενός με τρόπους αυτόματους, μη συνειδητούς και αφετέρου με συνειδητούς και αναλυτικούς. Οι δύο αυτές μορφές διαδικασιών (αυτόματη και συνειδητή) φαίνεται ότι συνεργάζονται μεταξύ τους, δρώντας παράλληλα και αλληλεπιδραστικά.

Πηγές για περαιτέρω μελέτη

Brief Intro to Metacognition. Ανάκτηση 31/1/2014 από <http://www.youtube.com/watch?v=mVE21QhY-II>

Thinking About Thinking. Ανάκτηση 31/1/2014 από <http://www.youtube.com/watch?v=iwua8ktRhMg>

Livinston, A.J. (1997). *Metacognition: An Overview*: Ανάκτηση 31/1/2014 από <http://www.gse.buffalo.edu/fas/shuell/CEP564/Metacog.htm>

Μπερκούτη, Μ. (2009). *Μεταγνωστικές στρατηγικές στην κατανόηση της πρώτης ανάγνωσης*. Ανάκτηση 31/1/2014 από <http://preview.tinyurl.com/q8eqexs>.

Βιβλιογραφία

Κωσταρίδου-Ευκλείδη, Α. (2011). *Μεταγνωστικές διεργασίες και αυτο-ρύθμιση*. Αθήνα: Πεδίο.

Μπότσας, Γ. (2007). *Μεταγνωστικές διεργασίες στην αναγνωστική κατανόηση παιδιών με και χωρίς αναγνωστικές δυσκολίες: «Μεταγιγνώσκουν» κίνητρα και συναισθήματα που εμπλέκονται*. Ανάκτηση 31/1/2014 από http://users.sch.gr/gbotsas/pdfs/Botsas_PhDs.pdf

Flavell, J. H. (1979). *Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry*. *American Psychologist*, 34, 906-911.

Nelson, T.O. (1996). *Consciousness and metacognition*. *American Psychologist*, 51, 102-116.

Βιογραφικό σημείωμα συγγραφέων

Η **Πόπη Κασσωτάκη Ψαρουδάκη** είναι διδάκτορας των Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης στο πεδίο της Γλώσσας και του Γραμματισμού. Πτυχιούχος της Νομικής Σχολής Αθηνών (ΔΔΠΕ) με μεταπτυχιακό του ΑΠΚΥ στη συνεχιζόμενη Εκπαίδευση. Είναι Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής και έχει ασχοληθεί συστηματικά με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη βάση των αρχών της εκπαίδευσης ενηλίκων. Έχει διδάξει δύο εξάμηνα στο Διδασκαλείο Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Κρήτης. Έχει συγγράψει σειρά μελετών και άρθρων με αντικείμενο την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και την ανάπτυξη της Γλώσσας και του Γραμματισμού. Επίσης, έχει λάβει υποτροφία από την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Ευρωπαϊκών Ομοσπονδιών Γραμματισμού (FELA) για την διεξαγωγή διετούς επιμορφωτικής έρευνας-δράσης για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών στο Ν. Χανίων.

Η **Σαββατού Τσολακίδου** είναι διδάκτορας του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας στο αντικείμενο της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Είναι πτυχιούχος με μεταπτυχιακό στην Κοινωνιολογία από το Πανεπιστήμιο PARIS VII- JUSSIEU και πτυχιούχος της Γαλλικής Φιλολογίας με μεταπτυχιακό στη Διδακτική Γλωσσών από το Πανεπιστήμιο PARIS III-Nouvelle Sorbonne. Έχει διατελέσει προϊσταμένη στο Υπ. Παιδείας κατά την περίοδο του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για τη διαχείριση μεγάλων έργων της Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας και Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και κατά την περίοδο του Γ' ΚΠΣ, προϊσταμένη για έργα σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Διετέλεσε Εθνική εμπειρογνώμων για 5 έτη στη Γενική Δ/ση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ως Υπεύθυνη Σπουδών και Έρευνας στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) είναι Συντονίστρια επταμελούς Κοινής Ομάδας Εργασίας με το ΥΠΑΙΘ για την επιμόρφωση στελεχών της Εκπαίδευσης και Σχολικών συμβούλων για την απόκτηση Πιστοποιητικών Διοικητικής και Καθοδηγητικής Επάρκειας.